

לב המזערים

עלון חודשי בענייני הלכה ומנהגים, מתוך סדרת הספרים "לב המזערים"

גיליון קצ"ב

הלכות והליכות בעניין 'מעלת שמירת הלשון'

להפך את האדם מחיים למות, כך בעל לשון הרע מהפך את האדם מחיים למיתה (ספר המשלים סימן עד).

הטעם בחומרת עוון לשון הרע

לפי שכל המצוות מצטרפות אל הדבר הגשמי כמו מצות ציצית וכן סוכה ולולב, לא כן לימוד התורה שענינו תלוי בכח הדיבור שהוא רוחני בלבד, ועל כן קדושת תלמוד תורה הוא כנגד כולם. וכן הדבר בחטא כי עבירות שאדם עושה באיברים גשמיים אין קלקול למעלה גדול, כמו בעוון לשון הרע ורכילות שפועל פעולתו על ידי כח רוחני, ולכן הקלקול בעולמות העליונים הוא חזק ונורא עד מאד, ולכך גם עונשו הוא כנגד כולם (ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק א).

טעם אחר: לפי שידוע הוא כי לפי מה שהאדם נוהג בעצמו בעולם הזה, כך הוא מעורר כנגדו למעלה בעולם העליון, אם דרכו להעביר על מידותיו ומתנהג במידת החסד והרחמים, הוא מעורר כנגדו למעלה את מדת הרחמים והקב"ה מרחם על העולם בשבילו, וגם הקב"ה מרחם עליו ומעביר על פשעיו, כמאמרם כל המרחם על הבריות מרחמין עליו (שבת קנא, ב), כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו (ר"ה יז, א) ואם מתנהג עם אנשים במדת הדין שלא לוותר להם, הוא מגביר בזה למעלה את מדת הדין על העולם, וגם לעצמו, שבמידה שאדם מודד בה

מודדין לו ואין מוותרים לו (ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק ב).

טעם אחר: שהחמירה התורה כל כך בזה העוון, משום שמעורר בזה הרבה את המקטרג הגדול על כלל ישראל, ועל ידי זה הורג כמה אנשים בכמה מדינות (חפץ חיים שם).

טעם אחר: לגודל הפגם שבא על ידי עוון זה כי על ידי שאדם פוגם את לשונו בדיבורים אסורים הוא מונע אחר כך כל דיבורים של קודש שהוא מדבר מלעלות למעלה (חפץ חיים שם).

הטעם שאנשים נכשלים באיסור לשון הרע

יש אנשים שההרגל בא להם מצד האומר מותר, שהיצר מטעה אותם שדבר זה אינו בכלל לשון הרע, או שעל איש כזה לא צייתה התורה באיסור לשון הרע ואדרבה מצוה לגנותו מחמת טעם פלוני ופלוגי (חפץ חיים שמירת הלשון בהקדמה).

בני אל תשב בחבורת האומרים גנאי מחבריהם, כי כשהדברים עולים למעלה בספר נכתבים, וכל העומדים שם נכתבים בשם חברות רשע ובעלי לשון הרע, על כן צריך האדם להתרחק מאוד מאוד מחבורה רעה כזו (פרקי דר"א בצוואתו לבנו הורקנוס הובא בח"ח שמירת הלשון ח"א שער הזכירה פרק יג).

דיבורים אסורים

רכילות: "לא תלך רכיל בעמך" (ויקרא יט טז), מהו רכיל זה שטוען דברים והולך מזה לזה ומספר מה שחברו דיבר עליו רעה או עשה לו רע (ח"ח פתיחת לאוין).

טעם האיסור: מפני שהשם יתברך חפץ בטובת הבריות אשר ברא וציוונו בזה כדי להיות שלום בינינו כי הרכילות לריב ומצה (חינוך רלו).

לשון הרע

המספר בגנות חברו המספר דבר אפילו שהוא אמת שאם יתפרסם יכול לגרום היזק לחבריו בגופו או בממונו או אפילו להצר לו או להפחידו (חפץ חיים כלל ראשון א).

אבק לשון הרע

"רובן בעריות מיעוטן בגזל וכולם באבק לשון הרע" (ב"ב קסה, א).

אבק לשון הרע: הוא דברים שיבואו לידי לשון הרע, כגון לשבח אדם בפני שונאיו (חפץ חיים כלל ט א).

לשון הרע

נמשל הלשון לחץ דכתיב (ירמיה ט ז) "חץ שחוט לשונם", והטעם: שאם ישלוף האדם החרב שבידו להרוג את חברו, הוא יתחנן לו ויבקש ממנו רחמים, ולפעמים מתנחם ההורג ומחזיר החרב לנרתיקו, אבל החץ כיוון שירה אותו והלך, אפילו מבקש להחזיר אינו יכול להחזיר (מדבר תהלים מזמור קכ).

לשון הרע דומה לנחש

כתיב (תהלים קמ ד) "שננו לשונם כמו נחש חמת עכשוב" וכו', פירוש כמו שהנחש מכה בלשונו וממית, כך בעל לשון הרע מכה בלשונו וממית, ומה הנחש נסתר בחורו ונושך, כך בעל לשון הרע נסתר בחורו ומספר לשון הרע, וכמו שהנחש מוטל על גחונו ונושך, כך בעל לשון הרע מוטל במקומו ונושך, ומה נחש הוא סיבה

לע"נ משה בן מבורך ז"ל. נפטר בשבת קודש כ"ח טבת תשפ"ו. ת.ג.צ.ב.ה.

טעם אחר: היצר הרע מכשיל בזה ביותר כדי שיהיה לו כח לקטרג ולא יתקבלו התפילות למעלה (שם).

טעם אחר: שנעלם ממנו התחבולות שיש בזה כדי להימלט מיד היצר כמו שכתוב (משלי כד ו) "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה" (חפץ חיים שם).

טעם אחר: מכיון שלא הורגל מגיל צעיר באיסור לשון הרע, ממשיך בדבר גם כשהוא גדול (חפץ חיים כלל ט).

שבע סיבות לעון לשון הרע ועצה להתגבר

(חפץ חיים שמירת הלשון שער התבונה פרק שלשה עשר - ששה עשר)

כעס: אדם שמטבעו כעסן גדול, ורגיל לכעוס על כל דבר ובשעת הכעס אינו שולט בעצמו ומדבר כל מה שעולה על רוחו, **העצה להתגבר על זה:** שיתקן את מידת הכעס.

ליצנות: מי שהתרגל לליצנות ולחברת אנשים ליצים, ממילא נמשך גם להתלוצץ מאנשים ולספר גנותם, **העצה להתגבר על זה:** להתבונן בגודל איסור ליצנות.

גאוה: המחשיב את עצמו לחכם בין האנשים וכולם שפלים בעיניו מרשה לעצמו להתלוצץ מחבריו, **העצה להתגבר על זה:** שיחשוב תמיד בגודל גנות הגאוה.

יאוש: היצר מפתה את בני האדם ואומר להם שאי אפשר לעמוד בזה כלל אלא אם כן יפרוש מענייני העולם הזה לגמרי, ומתייאשים מהדבר, **העצה להתגבר על זה:** הקב"ה נותן לכל אחד כח לעמוד בנסיון ולהתגבר על יצר לשון הרע (ח"ח שמירת הלשון שער התבונה פרק חמשה עשר).

הפקר: שרואה שהדבר הפקר בעיני הרבה אנשים ולא נחשב בעיניהם לעוון כלל זה מרפה ידיים משמירת הלשון, **העצה להתגבר על זה:** שאף שאין הרבה מקפידים בכך הרי ידוע שהשומר פיו ולשונו זוכה לחיות חיי נצח ומה אכפת לו שאין הרבה רוצים בכך (ח"ח שם).

נרגנות: הנרגן חושב על כל דבר שנתכון נגדו ולא ימלט בכך מעון לשון הרע על ידי זה, **העצה להתגבר על זה:** יתבונן כמה עבירות נגרמות ממנה (חפץ חיים שמירת הלשון שער התבונה פרק ששה עשר).

אומר מותר: היצר מטעה אותם שדבר זה איננו בכלל לשון הרע או שעל איש כזה אין איסור לשון הרע ואף מצוה לגנותו מחמת טעם פלוני ופלוני, **העצה להתגבר על זה:** ללמוד את ההלכות, ולחזור כמה פעמים על הלימוד וכל שלא ברור לו אם מותר הדבר שישתוק (ח"ח שם).

סימנך: "כל גיהנם" כעס, ליצנות, גאוה, יאוש, הפקר, נרגנות, אומר מותר.

טענות נוספות של היצר שלא להקפיד על לשון הרע

שהדבר לא יחזיק מעמד יותר מיום או יומים

תשובה ליצר הרע: משל לאדם שהיה הולך על שפת הים, וראה שפלט הים אבנים טובות ומרגליות האם לא יאספם בטענה שלא ימשך הדבר זמן רב, כן הדבר ידוע דברי המדרש על כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער ולא נאמר שבוע או יום אלא רגע (שמירת הלשון הקדמה).

טענה נוספת

מכיון שאי אפשר לשמור את הדין בכל העניינים להתרחק ממידה זו לגמרי, לכן אין צורך להקפיד כלל

תשובה ליצר הרע: יתבונן וכי בשביל שלא אוכל לשמור את המידה הזאת על בוריה אני אפסיד, משל לאדם שהיה רץ לעסקיו שאלו חבריו וכי תהיה עשיר כמו פלוני ופלוני העשיר הגדול, בודאי יענה לו וכי בשביל שלא אהיה כמוהו אני צריך לטמון ידי בצלחת ולהפסיד, כן הדבר וכי מכיון שלא אגיע לשלימות המצווה אתעלם לגמרי מלשמור את הפה ויהיה מכת מספרי לשון הרע, חס ושלום (שמירת הלשון בהקדמה).

עצה להתגבר על לשון הרע

ללמוד הלכות לשון הרע: רפואת הגוף תלויה בהכרת המחלה, וכך גם רפואת הנפש. לכן תחילה יש לו לאדם להכיר את עצמו שהוא חולה בנפשו, ולבקש עצות ותחבולות להרפא ממחלתו, ואז ילך אצל הרופא ליקח תרופה שיתן לו הרופא ויוכל להתרפאות ממחלתו, כדי להכיר את מחלתו צריך ללמוד את החפץ חיים ושמירת הלשון ומשם יכיר עצמו שחולה הוא, ואז אם יקח את התרופה שהיא לימוד תמידי של ההלכה והמוסר, יוכל להיעזר על ידי (עיין חפץ חיים שמירת הלשון שער התבונה פרק ששה עשר).

להימנע מלהזכיר שמות אנשים

יזהר מאד שלא להזכיר על פיו שום שם של אדם (עיין שער התבונה פרק ג).

הרפסת פתקים עם תזכורת שלא לדבר לשון הרע

הח"ח מביא שהיו אנשים שעשו תקנה שלא ילכדו בלשון הרע שהדפיסו פתקאות קטנות שכתוב עליהם הפסוק (תהילים קכ ג) "מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה" וכל אחד נטל פתקה אחת והניחה על שולחנו, ויותר טוב להניחה בכיס ששם עשוי למשמש בה תמיד (עיין זכור למרים פרק כו ופרק א).

עצה נוספת

יתבונן בלבו לחשוב על חברו אף במחשבה קלה, ואז ישמע איך שחברו מתחנן ואומר לו חוסה נא עלי ואל תבזה אותי, וכשיחשוב כן שוב לא ידבר עליו, שכן הנמצא איש רע כזה שיוכל עוד אח"כ לספר רע על חברו (דעת חכמה ומוסר לר' ירוחם חלק א דף י').

עצה נוספת

על ידי זכירת מעשה של מרים שנענשה בעונש חמור על כך שדברה לשון הרע על משה ועל ידי זכירת ענשה בא אדם לידי הבנת חומרת לשון הרע (שמירת הלשון שער התבונה יב, זכור למרים פ"א).

מידת הבטחון מגינה מפני לשון הרע

ככל שאדם מתחזק יותר במידת הבטחון בה' כך מתמעטת הסכנה שיכשל בלשון הרע, אף שחברו גרם לו הפסד כספי או פגע בו ויצרו מפתה אותו להשיב לחברו כגמולו ולדבר בגנותו, אם יתן בטחונו בה' הוא יודע כי הכל מהקב"ה ואין אדם יכול לגרוע ממנו את שנגזר לו מן השמים וממילא נחלש כח היצר שמפתהו לגנות את זה שהרע לו (שמירת הלשון שער התבונה פרק ט).

להתרחק ממקום וזמנים המזיזים ללשון הרע

ומה טוב ומה נכון להתנהג כמו ששמעתי חכם אחד שיעץ לאוהבו שלא יעמוד בשום פנים בקיץ בשבת קודש אחר סעודה שלישית סמוך לבית הכנסת ולבית המדרש לספר לאחד איזה דבר (חפץ חיים שמירת הלשון חלק א שער הזכירה פרק יג).

שכרו של השומר פיו ולשונו

(ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק י - יא).

ניצול מעונשים ומקבל שכר

ניצול מכל העונשים הבאים על ידי החטא הזה (ח"ח שער הזכירה פרק יא). ואיתא בתנחומא (פרשת משפטים) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו, ללמדך שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה שנאמר "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", והלא דברים קל וחומר, ומה אם היה כן, אדם לא כל שכן שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכרו וכו' (ח"ח שם).

מקדש את כח הדיבור

מתקן ומקדש כלי האומנות המיוחד לאיש הישראלי, וכל הדברים שידבר אחרי כן בתורה ובתפלה יעלו למקור שורשם למעלה (ח"ח שער הזכירה פרק י).

ניצול מעונשים

ניצול מכל העונשים הבאים על ידי החטא הזה (ח"ח שער הזכירה פרק יא).

מלאכי השרת מלמדים עליו זכות

אם ראית אדם שמדבר טוב על חבריו, אף מלאכי השרת מדברים עליו זכות טוב לפני הקב"ה (מדרש משלי יא, ח"ח שער הזכירה פרק יא).

רוח של קדושה

זוכה שמתלבש עליו רוח דקדושה (זוהר פרשת חוקת, ח"ח שער הזכירה פרק יא).

נקרא איש

כל השומר פיו ולשונו נקרא איש, כמו שכתוב (תהילים לד יג) "מי האיש החפץ חיים", ואם לא הוא בגדר חי שאינו מדבר (שמירת הלשון שער הזכירה פרק יא).

זוכה לאור הגנוז

זוכה למעלה גדולה בגן העדן כמו שכתב הגאון רבנו אליהו (באגרתו עלים לתרופה) בשם המדרש על כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער (ח"ח שם).

ניצול מגיהנם

אמר הקב"ה אם רצונכם להימלט מן הגיהנם הרחיקו עצמכם מלשון הרע ואתם זוכים בעולם הזה ובעולם הבא (מדרש תנחומא מצורע, ח"ח שם יא).

מידת השלום

על ידי שמירת הלשון מסיר מעל עצמו קנאת אנשים, וכל אחד יאהבו וימסור לו סודותיו ולא ידברו עליו לעולם והוא מידה במידה (ח"ח שם יא).

מסייעת לעקור שנאת חנם

ואף ששנאת חנם בלב היא ג"כ מצות לא תעשה, ומחויב לעקרה מלב, מכל מקום ידוע, שאם הוא שומר עצמו מלדבר, הוא סיוע גדול לעקרה במשך הזמן, כמו האש החבויה בכלי ואין לו מקום להתפשט, בהכרח היא מתכבה, מה שאין כן אם מדבר בענין זה, מתחזקת השנאה (חפץ חיים חובת השמירה פרק ח).

מועיל לטהרת הנפש

אין דבר בעולם לטהרת הנפש כמו בלימת פיו (יסוד ושוורש העבודה פרק רביעי ימי הסליחות שער העשירי שער המים).

יתברכו נכסיו יותר מכל הסגולות

ואם היו שומעים לדברי, הייתי מייעץ להם יותר שישמרו עצמם בזהירות יתירה מזה החטא [לשון הרע], שאז בודאי יתברכו נכסיהם יותר מכל הסגולות, וכמו שידוע שכל הארורים פתחו מתחלה בברכה, ואמרו ברוך אשר לא יכה את רעהו, וכל ישראל ענו על זה אמן, ובודאי תתקיים הברכה הזו (חפץ חיים שמירת הלשון חלק ב פרק ט).

מתקיים העולם על ידו

ולפעמים זוכה ע"י חסימת פיו, שמתקיים העולם על ידו, כגון בשעת מריבה, שמתבזה, והוא כובש את עצמו שלא לענות, כמו שאחז"ל (חולין פט, א) על הפסוק (איוב כו ז) "תולה ארץ על בלימה", על מי העולם קיים על מי שבולם פיו בשעת מריבה. והוא מידה במידה, דלפעמים ע"י העוונות נתרבו הקטרוגין ויכול העולם להתכלות, וע"י מידה הקדושה הזו סותמין פיהם (חפץ חיים כבוד שמים פרק א).

נוצחים במלחה

אמרו חכמינו ז"ל (ירושלמי פאה א א) שדורו של אחאב אף שהיו עובדי עבודה זרה היו יורדין למלחמה ונוצחין מפני שלא היה בהן דלטוריא היינו מלשינות, והראיה שלא הלשינו על עובדיה שהחיה את מאה הנביאים שכלל הוא בכל ענינים מידה כנגד מידה.

בזכות שמירת הלשון נגאלו ישראל

בשביל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שינו את שמם... ולא אמרו לשון הרע שנאמר (שמות יא ב) "דבר נא באזני העם" אתה מוצא שהיה הדבר מופקד אצלן כל י"ב חודש ולא הלשין אחד על חבריו, לומר עליו שהוא רשע ויכפור בפיקדונו ויזהר מלהשאלו (ויקרא רבה לב ה).

השכר הגדול של הנזהר מלשה"ר

והנה יכול האדם להתבונן כמה גדול שכר השומרים את דיבורם שלא לטנפם, שהרי אמרו ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה, והוא שבא דבר עבירה לידו, אז חושבין לו כעושה מצוה בפועל ממש, והנה הלא בכל יום מזדמנים לאדם דיבורים שאינם הגונים אם בליצנות או בלה"ר, (היינו לדבר אודות אנשים לגנאי) ... ופעם ברכילות ... והוא כובש עצמו שלא לדבר מפני כבוד ה' ויראתו, ממילא נתרבו זכותיו לאין שיעור (חפץ חיים כבוד שמים פרק א).

מסייע לבנות את בית המקדש

לו נתאפשר לנו לבנות את בית המקדש בוודאי היה כל אחד מאיתנו מסייע ככל יכולתו בעבודת הבניין והנה כידוע נחרב בית המקדש בעוון שנאת חנם ולשון הרע ואין הוא נבנה מחדש עד שלא יתקן חטא זה הרי מי ששומר לשונו מרע נוטל חלק בבנין בית המקדש (עיין שמירת הלשון ח"ב פרק ז, חובת השמירה פרק ח אות טו).

עונשו של המדבר לשון הרע

הזכויות עוברות למי שדיבר עליו

כל המספר לשון הרע על בני אדם כל עוונותיהם עוברים לאותו מספר, ומצוותיו של המדבר עוברות לאלו שדיבר עליהם, ואנשים רבים כשיגיעו ליום הדין יגלו שהרבה מן המצוות שעשו כאן בעולם הזה לא מוזכרים שם, ולעומת זאת יאשימו אותם בעבירות

על ג' עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה והקין קימת לו לעולם הבא ואלו הן ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים ולשון הרע כנגד כולם.

עונשו לעתיד לבוא

אינו מקבל פני שכינה

ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה כת ליצים וכת חניפים וכת שקרנים וכת מספרי לשון הרע (סוטה מב, א).

אין לו חלק לעולם הבא

על שלש עבירות נפרעים מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא עבודת כוכבים גילוי עריות ושפיכות דמים ולשון הרע כנגד כולם (רמב"ם פרק ז מה' דעות הלכה ג).

אין לו רפואה

לעתיד לבוא הכל מתרפאין, ונחש אינו מתרפא וכשם שנחש אין לו רפואה כך האומר לשון הרע על חברו אין לו רפואה לעתיד לבוא (מדרש אגדת בראשית).

חומרת המספר לשון הרע

כמה גדול כוחו של המוציא שם רע, רואים ממרגלים ומה המוציא שם רע על העצים ואבנים כך המספר לשון הרע על חבריו על אחת כמה וכמה (ערכין טו, ב).

עון החמור שהגיע עד בית קודש הקודשים ביו"כ

הכהן הגדול כשהוא נכנס פעם אחת בשנה לבית קודש הקודשים, עבודה הראשונה שלו קודם הזאת דם הפר היתה הקטרת הקטורת, ואיתא ביומא (דף מז, א) שהקטורת היתה מכפרת על חטא הלשון וכו' שאמרו (שם) יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. מזה נוכל להבין גודל קלקולו של הלשון שהגיע עד בית קודש הקדשים לפני ולפנים, ושם צריך לזה כהן גדול שהוא האיש המקודש מכל כלל ישראל שיבוא לכפר ע"ז שם לפני ה' (חפץ חיים שמירת הלשון חלק ב פרק ה).

כאילו כפר בעיקר

כל המדבר לשון הרע, כאילו כפר בעיקר שנאמר (תהילים יב ה) "אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו" (ערכין טו, ב) **ביאור** אותם המגביהים את לשונם ושפתם מלדבר לשון הרע כאילו אומרים מי אדון לנו שאין הקב"ה אדון עליהם דכופרים בעיקר (רש"י שם ד"ה האומרים).

ביאור אחר: מי שמדבר לשון הרע נזהר שלא ישמע אותו האיש שמדבר עליו, מנגד באותה שעה שוכח שהקב"ה שאין דבר נעלם ממנו שומע את דבריו ומכין שמתעלם מהקב"ה נחשב ככופר (יראים).

סילוק השכינה

אמר רבי מונא כל שאומר לשון הרע מסלק השכינה מלמטה למעלה (ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק ז).

חורבן הבית בגלל לשון הרע

לא חרבה ירושלים במקדש שני אלא בעון לשון הרע וגלות הזה בשביל לשון הרע (גיטין נו ז, ב, ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק ז) כמו שכתבו המקובלים וכשנשוב מלשון הרע תבוא הגאולה ותהיה סיהרא באשלמותא (חיד"א רוח חיים דרוש ב ד"ה ויתכן).

חמורות שלא עשו אותן כלל בעולם הזה, וזאת בגלל שדיברו לשון הרע על אחרים (ספר חובות הלבבות שער הכניעה פרק ז, ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק ג - ז).

ביאור הענין: דבר זה הוא מידה כנגד מידה שכשם שהוא רוצה למעט כבודו של חברו או להזיקו, כך יתמעטו זכויותיו בעולם הבא וינתנו לזה שדיבר עליו (הגאון ר' רפאל בספרו מרפא לנפש בפירושו לספר חובות הלבבות שם).

עשו תשובה או בקשו מחילה: אולם כל זה דווקא אם לא חזרו בתשובה ולא ביקשו מחילה מאותם אנשים שדיברו עליהם אבל אם חזרו בתשובה וביקשו מחילה ממי שדיברו עליו מחזירים להם בחזרה את כל זכויותיהם כבתחילה (בן איש חי חלק ג דרוש ג הביא בשם בעל חקרי לב בספרו מערכי לב).

נמשך רוח טומאה על גופו

על ידי לשון הרע נמשך על כל אבריו רוח הטומאה ומטמא אותו, וכל איבר נופל ממדרגתו (ח"ח שער הזכירה פרק ז).

פוגם את כח הדיבור

וזה פוגם את דברי הקדושה שמוציא אחרי כן מפיו וכוח הדיבור שלו יורד ממדרגתו הראויה לו (ח"ח שער הזכירה פרק ז).

אין תפילתו מתקבלת

אין מקבלים תפלתו למעלה (ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק ו, יערות דבש חלק ב דרוש ט), שנאמר (תהילים ג) "הקשיבה לקול שועי וכו' כי לא אל חפץ רשע אתה" (מדרש לב מידות פרק יב) כיון ששורה עליו הטומאה אין מקבלים תפילתו למעלה (זוהר פרשת מצורע).

מזונותיו מתמעטים

בזמן שבית המקדש היה קיים מי שהיה מדבר לשון הרע היה נענש בצרעת והיום שאין בית המקדש קיים ואין צרעת נענש המדבר לשון הרע בעניות (ח"ח שמירת הלשון שער הזכירה פרק ו פח).

גשמים נעצרים

ולא די לבעלי לשה"ר שגורמין ללקות בעצמן בזה, אלא שכל העולם לוקה בחטאם גם כן בזה האופן, שנגרע מהן מזונותיהן על ידי זה כמ"ש בתענית (דף ז, ב) אמר ר' שמעון בן פזי אין הגשמים נעצרים אלא בשביל מספרי לשה"ר (חפץ חיים שמירת הלשון חלק א שער הזכירה פרק ח).

בניו לא יהיו ת"ח

כל המספר לשון הרע, עונשו שלא יהיו לו בנים תלמידי חכמים (רבינו חיים פלאג' בספרו נפש כל חי מערכת ל אות ה).

מלאכי השרת מדברים עליו רע

בשעה שמדבר לשון הרע על חבריו מלאכי השרת מדברים עליו רעות לפני הקב"ה מידה כנגד מידה (ר' חיים ויטאל שער הקדושה).

מתגלל בדומם

מתגלגל בדומם ובאבני שדה ולפעמים בכלב וכשהוא מתגלגל בכלב יודע שבגלגול הקודם היה אדם ומצר ומצטער איך ירד מצורת אדם לצורת בהמה (ספר חרדים פרק לג, חפץ חיים שער הזכירה פרק ט).

נפרעים ממנו בעולם הזה והקין קימת לו לעולם הבא (תוספתא דפאה).